

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Frigren, Pirita

Title: Jotta näkisi työnsä jäljen

Year: 2019

Version: Published version

Copyright: © Frigren, 2019

Rights: CC BY 4.0

Rights url: <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Please cite the original version:

Frigren, P. (2019, 18.2.2019). Jotta näkisi työnsä jäljen. What the Hela?.
<https://www.jyu.fi/hytk/fi/laitokset/hela/ajankohtaista/blogi/jotta-nakisi-tyonsa-jaljen>

18.02.2019

Jotta näkisi työnsä jäljen

Pirita Frigren

Siistin sisätyön tekijälle fyysiset ponnistelut ja askareet ovat usein toivottua vastapainoa. Kun piha puhdistuu lumikolallinen kerrallaan tai kun lehtikasa karttuu haravoinnin tuloksena, mieli kohoaa. On mukava nähdä tehdyn työn jälki välittömästi. Vaikka **Haruki Murakamin** romaanin *Dance, dance, dance* (1988) tekstityöläispäähenkilö kuvaakin työtään kulttuurisen lumen luomiseksi, on valmiin ”lumikasan” näkeminen usein tiede- ja taidealalla hidas prosessi. Tutkimustyössä matka suunnitelmasta valmiiksi tuloksiksi voi viedä vuosia ja sen varrelle mahtuu lukuisia hasardeja tutkimusrahoituksen ehtymisestä aina vertaisarvioitsijoiden tai kustantajan artikkelille näyttämään punaiseen tai hyvin ehdollisesti vihreään valoon.

Mutta kun artikkeli viimein julkaistaan, on olo kuin laskettelukeskuksen verran lunta kolanneella. Vai onko sittenkään? Monen kohdalla käy niin, että euforiapiikki on julkaisupäivänä jo ohi. Sen koki ehkä silloin, kun sai tekstin pois omista käsistään – työ suoritettu, valmis yliviivattavaksi tekemättömien puhteiden listasta. Näin ei pitäisi olla. Julkaisuja pitäisi juhlistaa ja niistä pitäisi jaksaa kertoa ja tiedottaa kaikelle kansalle, jotta yhteiskuntaan päätyisi mahdollisimman paljon

tutkittua tietoa.

Juhliminen ja tuloksista kertominen jäävät usein lapsipuolen asemaan, koska julkaisun ilmestyessä tutkijan aika on kiinni jo uusissa deadlineissa. Juhlintavaiheelle ei yksinkertaisesti ole varattu aikaa. Artikkeleita on tuotettava, jotta ilmestyy viivoja julkaisuluetteloon ja jotta kotiyliopisto saa rahoitusta jatkossakin. Entä tekeekö tutkimuksen yleisö näillä aina uusilla ja uusilla artikkeleilla mitään, riittäisikö sille yksi hyvin tehty?

En ole moneen vuoteen tallettanut henkilökohtaisiin arkistoihini sellaisia journaaliartikkeleita ja muita tekstejäni, jotka on julkaistu vain sähköisesti. En ole aikoihin tarkistanut, toimivatko linkit tai onko pari vuotta sitten ilmestyneitä hengentuotteitani ladattu, jaettu tai onko niihin viitattu. Miksi en? Enkö arvosta omaa työtäni? Syytä pitää enemmän hakea nykyisen työskentelytahdin lyhyestä aikakäsityksestä. Kuka enää jaksaa muistaa, mitä neljä vuotta sitten ilmestyi tai välittää siitä, onko joku joskus löytänyt netin syövereistä sen, mitä juuri minulla on tarjottavana historiallisen tiedon kartuttamiseksi. Tärkeintä on mainostaa, mitä juuri nyt ja seuraavaksi tekee. Edes historioitsijat eivät haikaile menneitä. **Kirjojenkin elinkaari** sen kuin lyhenee.

Yhtenä päivänä koin herätyksen. Ehkä ongelmani olikin paperiton toimisto. Se, etten näe tuotoksiani kirjahyllyssäni – lukuun ottamatta niitä, jotka on julkaistu kirjoissa ja kansissa. **Väitöskirjaanikin** minulla on pienestä painoserästä jäljellä vain yksi kappale muistona kotihyllyssä. Samaan aikaan pidän suomalaisille väitöskirjoille nykyisin tavallista, yliopistojen julkaisuarkistojen tarjoamaa täysin avointa sähköistä saatavuutta yhtenä parhaista asioista, millä tohtorintutkinnon arvostusta ja tiedon löydettävyyttä voidaan tukea. Kirja ja sähkökirja, molempi parempi.

Lumenluontia Seattlessa vuonna 1923. Kuva: Wikimedia Commons/Seattle Municipal Archives. CC BY 2.0 license.

Herätykseni ajoi minut kuitenkin unelmoimaan seuraavasta tilanteesta: tallennan kaikki nettijulkaisuni ja lähetän ne kirjapainoon – tai ehkäpä peräti käsityöläis-kirjansitojalle. Näin saisin kirjahyllyyni vanhoja, sidottuja opinnäytetöitä muistuttavan nahkakantisen *Piritan julkaisuja vuosilta 2009-2019* – ja jatko-osa toivon mukaan seuraa. Tämä blogitekstikin päättyisi siihen aikanaan. Ehkä konkreettista esinettä, sidottua kirjaa lehteillä voisi hahmottaa paremmin, kuka sitä oikein on tutkijoitaan. Tai edes muistaa, mitä kaikkea on tullut tehdyksi. Ehkä kaikki ei ollutkaan kertakäyttöistä? Ehkä jotain jäi vielä sanomatta, jotain jonka ympärille voisi kyhätä uuden hankehakemuksen?

Sähköisellä julkaisemisella on kiistattomat etunsa. Jos tiellä ei ole kustantajan maksumuuriakaan, tutkimustuloksia voi lukea kuka tahansa kotisohvalta sen sijaan, että kävelisi kirjastoon lukemaan paperilehteä. Mihin siis tarvitaan enää kirjoja ja lehtiä sisältäviä kirjastoja? Kukin lukekoon kotona keskenänsä. Kotisohvalta toimivan pulmana vain on, että tietoa ja epätietoa on tarjolla niin paljon, että luettavaa etsiessä ja peratessa sohvalla on syytä olla todella ergonominen. Metsääkin säästyy tai sitä voidaan lehtiä ja kirjojen sijasta käyttää Kiinasta tilaamiemme verkkokauppaostosten pahvipakkauksiin. Ei enää nurkissa pölyttyviä liian isojen kirjapainosten surullisia jämiä.

Eurooppalainen tiedemaailma valmistelee parhaillaan suurta harppausta **avoimeen tieteeseen**. Se tarkoittaa kaiken (artikkelimuotoisen) tutkimuksen julkaisemista välittömästi ja täysin avoimena verkossa. Tiedon avoimuuden periaatetta ei kukaan voi pitää epätoivottavana. Yhä lisääntyvään avoimuuteen tähdätessämme ei pitäisi kuitenkaan miettiä vain sitä, että tutkittua tietoa asetetaan rajattomassa määrin avoimesti saataville, vaan myös sitä, miten tieto löydetään ja miten se jatkaa julkaisun jälkeistä elämäänsä. Meidän tulisi siis kohdistaa katsemme edellä mainitsemani juhlintavaiheen tärkeyteen. Muutoin vain jatkamme akateemista pistejahtia, jossa täytämme nettiä teksti toisensa jälkeen piittaamatta lopulta paljoakaan siitä, lukeeko joku artikkelimme tai miten joku sen lukee ja tulkitsee.

Herätykseni ajoi minut ajattelemaan, että paperisissa lehdissä ja kirjoissa voi sittenkin olla voimaa juuri sen vuoksi, että niitä pysähdytään lukemaan ja niihin keskitytään sekuntien scrollailun sijasta. Joskus jäsenetuna saatu tieteellisen seuran kustantama paperilehti voikin olla se, joka luetaan varmemmin kuin sähköinen tiedosto julkaisuvarastojen tuhansien ja taas

tuhansien verrokkien joukosta. Tarkoitan sitä kulttuurista tai tieteellistä ”lumikasaa”, jossa tutkijan työn jälki näkyy postin kuljettamana eteisen kynnyksmatolla. Toivottoman vanhanaikaista!

Pirita Frigren työskentelee tutkijatohtorina Suomen historian oppiaineessa.

(Ensimmäinen kuva: Mikkililäinen kirjansitoja **Hanna von Feandt** työssään. Lähde: Museoviraston kuvakokoelmat/Historian kuvakokoelma.)